

L A J L A R O L S T A D O V Á

V I L Ā Í

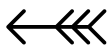
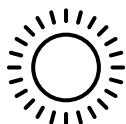
◊ S T R O ▽

≡ KNIHA ZLIN

FLEET

L A J L A R O L S T A D O V Á

∇ I L Ā í

◇ S T R ⊙ ▽

≡ KNIHA ZLIN

This translation has been published with the financial support
of NORLA.

Copyright © Gyldendal Norsk Forlag AS, 2015

Translation © Daniela Mrázová, 2016

ISBN 978-80-7473-473-1 (PDF)

◇ S T R ⊙ ▽

Na ostrov přijíždím v půlce listopadu, jsem poprvé v Kanadě sama, nemám bydlet u žádných známých. Budu dělat správcovou, daleko od lidí, hlídat soukromou nemovitost, která patří nějaké americké rodině, v létě ji pronajímají jako místo pro odpočinek v ústraní nebo pro táborové školy. Na letišti mě nikdo nečeká. Nasedám na autobus, s sebou vleču batoh a kufr, nocuju v hotelu, který jsem si předem objednala na netu, spím jako zabitá. Cesta na ostrov mi trvá skoro celý další den. Autobus, několik trajektů, stojím na nábřeží, stmívá se, okolo rostoucí planiky se zamihotají v záři světel osamělé toyoty. Vystupuje z ní dívka s rezavými vlasy. Jmenuje se Sierra, tiskne mi ruku. Nakládáme zavazadla na korbu a vydáváme se klikatou silnicí. Po čtvrt hodině odbočujeme na hrbolatou lesní cestu, pokračujeme dál do temného cedrového lesa, parkujeme na malém prostranství mezi stromy.

Odsud musíme pěšky, oznamuje Sierra, se zavazadly ti pomůžu. Bere kufr a jde jako první, ukazuje mi cestu. Zapíná čelovku, kterou si připevnila na čepici s nápisem Pink Floyd.

Kráčíme tiše, pěšinu lemují schránky ústřic. Když svítí měsíc, najdeš tady cestu i v noci, protože lastury odrážejí jeho záři, říká.

Stezka se vine lesem po samém okraji mořského břehu, jeden úsek vede po kluzkých kamenech na hraně útesu, skoro ji není vidět.

Tamhle leží Levandulový ostrov, ukazuje Sierra do noci, v létě mívá totiž voda kolem něj barvu levandule, ale teď je stejně tma. Při odlivu se na něj dá přebrodit, je to blízko. A o kousek dál je Vlčí ostrov. Tam žije velká smečka vlků, uslyšíš je možná ještě dnes. Občas v noci přeplavou na náš ostrov a vylezou na pláž u pozemku, hlavně za odlivu, ale neboj se jich, drží se povětšinou od lidí dál.

Vrhám na ni nevěřící pohled.

Je nervózní, kráčí rychle, myslím, že z mého příjezdu nemá radost. Ale jakmile dorazíme na místo, k roztroušeným srubům, vejdemo do stavení sloužícího jako kuchyně, zapálíme plynové lampy na stěnách, postavíme na čaj, zadíváme se jedna druhé do očí a usmějeme se, obličej jí změkne. Rukou si pročísne zrzavé vlasy. Má bledou pleť a nos posetý pihami, mladou tvář bez jediné stopy make-upu. Čaj nechává vylouhovat, pijeme z velkých keramických hrnků, jsme vzhůru dlouho do noci.

Máš kliku, žes přijela dneska, říká, protože já pozítří odjíždím, budu pryč pěkně dlouho. Takže tu zůstaneš sama. Suzanne, co dělá zahradnici, chodívá párkrát do týdne, vysvětlí ti, jaké jsou tvoje povinnosti. Dělá to přibližně deset hodin práce týdně, jednotlivé úkoly ti zadá Suz, čas si rozvrhni podle sebe. Jinak se zaříd podle libosti, dá se tu chodit na spoustu pěkných výletů nebo dělej cokoli, na co budeš mít chuť. Moc ti toho před odjezdem ukázat nestihnu, tamhle na kopci jsou nějaké skalní rytiny, prý to pro domorodce bývalo

posvátné místo, přímo tahle oblast. Je to tu zvláštní, máme štěstí, že nás moc není, myslím, že vloni tu byli čtyři správci. Když jsi přijela, byla jsem ve stresu, pokračuje, poslední dobou se toho seběhlo hodně, moc se omlouvám.

Vrtím hlavou, není za co se omlouvat. Sierra se mi líbí.

Vrátím se někdy po Novém roce, pokračuje. Za osm týdnů, nebo možná za deset. Je to pro tebe asi trochu šok, že tady zůstaneš úplně sama, ani tě nepředstavím kamarádům. Ale můžeš zajít do kavárny U Sofie, ta je odsud tak hodinu chůze, nejdřív lesem, pak po silnici, klidně si stopni někoho, kdo pojedje kolem, tím si to trochu zkrátíš. Je to tam příjemné a Deer, ten kluk, co tu měl vlastně být s námi, ale co to zabalil těsně před tvým příjezdem, tam chodíval občas vypomáhat. Jinak si tu žij podle svého. Zatímco budu pryč, můžeš bydlet v domě, ve kterém bydlívám já – je tam elektrika, není to žádná sláva, ale když si chceš večer číst, pro lampičku to stačí a taky je tam zásuvka. Agregát stojí u domku, co slouží jako kancelář, a někdy trochu vrčí. Časem beztak sama zjistíš, kde ti to vyhovuje nejvíc. Protože pak tu budeme jen my dvě, až do jara. Zbytek osazenstva se čas od času objeví, ale vždycky se před setměním vrací stezkou zpátky. Nezapomeň si s sebou brát čelovku a ještě náhradní svítilnu nebo baterie, teď v zimě bývá tma jak v pytli, a pokud je měsíc za mraky, neuvidíš si ani na ruce. Kdyby ti zhasla svítilna, musíš se zastavit, chápeš, nesmíš jít dál, protože bys mohla spadnout ze srázu nebo zabloudit, a to není o co stát.

— — —

Spím sama v Sieřině domě. Sierra nanosila věci do auta a odjela; vracela jsem se pak pěšinou nazpátek, v lese byl klid. Náhlé ticho, k nejbližším sousedům je to půl hodiny chůze, a ani je neznám. Ležím v posteli a hledím ven velkým oknem v šikmé střeše. Vidím nebe s hvězdami, rozbité střepy rozsypané po černém papíru. Vlci na sousedním ostrově, na tom, co se jmenuje Vlčí, vyjí. Za odlivu se vydávají přes vodu.

— — —

Brzy ráno mi na dveře klepe Suz. Je to čiperná ženuška s otevřeným přátelským obličejem, bez ustání se pohybuje, jako by měla v těle přebytek energie a nedokázala se ani na okamžik zastavit. Provádí mě po celém areálu: kromě Sieřina domu a kuchyňského stavení je tu spousta mongolských jurt – kruhových plátěných stanů s dřevěnou podlážkou –, dále sauna, soukromá chatka majitelů s vanou a sprchou na verandě, dům sloužící jako kancelář, kůlna, prádelna, loděnice a Červenčí hnízdo: kruhový srub stojící o samotě na vrcholu vysoké skály. Mým nejdůležitějším správcovským úkolem je v pravidelných intervalech topit ve všech domech, aby se dovnitř nedostala vlhkost a hniloba. Jako poděkování za to, že budu celý areál udržovat, tu smím bydlet zdarma. Většina stavení je na zimu zavřená, například prádelna není v provozu, takže si musím všechno špinavé prádlo nosit do veřejné prádelny, která se nachází vedle kavárny U Sofie, hodinu cesty tam a hodinu zpátky. Proto se rozhodnu, že nebudu používat ložní prádlo, ale prostě

spát ve spacáku. Teplá voda teče, kdykoli je potřeba, v kuchyni a ve vaně a sprše umístěných u jedné z chatek; když člověk otočí kohoutkem, ohřívá vodu propanový hořák. Na propan je tu všechno: teplá voda, sporák, lednička i plynové lampy na stěně v kuchyni. Jsem moc malá na to, abych na ně dosáhla, musím vylézt na linku, otočit kolečkem a přidršet zapálenou sirku: plamen s bafnutím vyšlehne. Jednou z mých povinností je kontrolovat tlak v obrovské propanové nádrži, která stojí pěkný kus od všech budov, úplně dole u moře.

Víceméně celou zimu tu prší, říká Suz, a všechno navlhá. Polena na topení si můžeš brát ze všech dřevníků, oheň rozděláš pomocí novin a tenkých třísek, které si naštípeš. Mimochodem, o novinový papír se musíš starat sama, když ti dojde, můžeš si staré noviny vyzvednout na poště. Jinak tě čekají spíš zahradnické práce, teď na podzim se hrabe listí a nosí se vyplavená mořská tráva, kterou se zakrývá zahrádka, po Vánocích se bude taky plít a budou se připravovat záhony na jaro a tak. Před kůlnou stojí kolečko, abys nemusela všechno tahat. Teď toho budeš mít hodně, když je Sierra pryč, samozřejmě nejsi povinná pracovat nad rámcem hodin, které máš domluvené, ale přesto se ti může snadno stát, že to tak dopadne, a navíc budeš sama, na to asi nejsi zvyklá... Vyšle ke mně tázavý pohled, já přikývnu a řeknu: Ano, určitě, ale to zvládnou, nevádí, že na začátku toho bude trochu víc. Jsem zvyklá takhle bydlet, moje rodina má chatu, v Norsku je to běžné. Takže o mě nemusíš mít strach, zvládnou to.

Vidím, že se uvolnila, ulevilo se jí, usmívá se. Je pravda, že máme chatu a že jsem zvyklá na život v ní, tak proč bych měla Suz znepokojovat tím, že jsem tam jen

málokdy bývala sama, a když už, tak ne víc než pár dní v kuse.

Tak jo, v kuchyni a v kanceláři je telefon, neváhej a zavolej, kdyby něco. Funguje jen pro místní hovory, ale víc přece nepotřebuješ.

Jinými slovy, žádné telefonáty rodině do Norska.

Ve chvíli, kdy se Suz chystá k odchodu, ještě dodá: Ve spižárně zbyly nějaké potraviny, tak si posluž, a když najdeš něco k snědku na zahradě, klidně to sklid'. Kromě zelí, které může přezimovat, je skoro všechno už pryč, a co zůstalo, je většinou zvadlé, ale myslím, že na jednom ze spodních záhonů najdeš trochu špenátu a žilhané řepy. Sklid' to hned, než bude pozdě. A ještě něco: při práci na zahradě klidně čurej venku, okolo keřů, protože to pak odrazuje vlky – cítí z moči člověka. Přicházejí někdy docela blízko, tak jen abys věděla: chodí po stejné stezce jako my, mají ji rádi, proto se nenech zaskočit, kdybys je uviděla nebo narazila na jejich stopy.

Pak si nasadí tlustou vlněnou čepici, ukáže mi v kůlně vyrovnané nářadí – hrábě na listí, ty teď budu potřebovat nejvíc, a taky kolečko – a vydá se domů, přes útesy a lesem.

— — —

Celý den padne na čištění špenátu ze zahrady. Většina rostlinek je povadlá a odumřelá, tu a tam se však najdou zelené listy, které otrhávám a peru u venkovního kohoutku za kuchyní. Uhynulé rostliny vyhazuju na kompost. Když jsem s tou mravenčí prací konečně hotová, mám ztuhlá záda a paže, ale odměnou jsou mi tři velké sáčky špenátu, které ukládám do mrazicí zásuvky

v propanové chladničce. V malém mrazáku není moc místa, přesto si během jednoho výletu k jachetnímu přístavu, kde se nachází i kavárna U Sofie, obchod s potravinami a společenský dům, kupuju mražené ryby, které mi nějakou dobu vydrží. Tuňák a losos ulovení ve zdejším moři. Pomaloučku si začínám plnit těch pár poliček v ledničce, abych hodinovou cestu do obchodu a zpět s batohem plným zboží nemusela podnikat moc často. Sedím na lavičce před kuchyní a na sluníčku, které se už teď objevuje zřídka, piju čaj.

Sekám dříví, až mě z toho bolí ruce, z rovných cedrových špalků štípu tenké dlouhé třísky: na zátop.

— — —

Mírím do kavárny U Sofie, jdu klikatou stezkou podél skal, lesem, kráčíím po neudržované asfaltce, která vede od přístaviště trajektu dál do nitra ostrova. Kolem prosviští několik aut, zvedám palec. Auto si stopnu, až když začne pršet: zastavuje mi mladá maminka, ze sedadla musíme odklidit hračky a balíky plenek. Vysazuje mě před kavárnou u nízké zídky. Vbíhám dovnitř, těžké kapky buší do země.

Když si poručím *caffè latte*, vysoká žena s blondátými dredy až ke kolenům, stojící za barovým pultem, na mě pohrdavě pohlédne.

Mašina je *bust*, prohlásí, takový to vymazlený kafe teď nemám, jen obyčejný černý.

Zeptám se, jestli by mi třeba nemohla ohřát na vařiči trochu mléka? Zvedne jedno obočí, odfrkne a narovná si pletenou čepici v rastafariánských barvách, pak mi nalije černou kávu.

Jestli chcete kafe, tak mám teď prostě tohle. Dělá to jeden a půl dolaru, díky.

Zrudnu a dám jí půl dolaru spropitného.

Sedám si k malému stolku v rohu, vytahuju zápisník a propisku. Mám rozpracovaných pár projektů, mimo jiné pokračování svého prvního románu *Nekronaut*. U stolu pro obsluhu sedí banda lidí, klábosí a smějí se, tu a tam se na ně po očku zvědavě kouknu, ale jsem příliš plachá na to, abych si k nim přisedla.

Zvedám se a vycházím do deště, tenkou bundu, která mě v pracovních oděvech v Østfoldu stála pouhou stovku, mám za chvíli promočenou skrz naskrz. Vracím se do prázdných stavení a zatápím v Sieřině domě. Kůrovci, kteří žijí v jeho stěnách, v teple ožívají a lezou po podlaze. Za okny, v mokré šedivé zahradě, padá bez ustání v klikaticích se křišťálových provazcích déšť.

— — —

Nevěděla jsem, že tu budu úplně sama. Před odjezdem z Norska jsem po Skypu mluvila s Deerem, který tu taky pracoval jako dobrovolný správce, byl to kámoš mého bývalého kanadského přítele Jaye. Deer se nabídl, že mě během zimy naučí řídit. Měl auto s manuální převodovkou, což je tady vzácnost. Tvrdil, že bych se mohla naučit i plachtit, pověděl mi o Sieře, že prý spolu budeme hodně dobře vycházet, a že nás tu možná bude několik, přinejmenším ještě jedna dívka, se kterou zrovna chodí. Můžeme v areálu pořádat večírky, plachtit a pádlovat na kajaku. Už dlouho jsem měla chuť naučit se jezdit na mořském kajaku a bylo by skvělé si to osvojit právě

tady. A taky jsem si už dávno přála naučit se plachtit. Jenže den před mým příjezdem se Deer pohádal s veděním, sbalil si svých pět švestek a odjel. A Sierra má být pryč přes dva měsíce.

Scházím na pláž, vlny omývají šedobílé kameny a schránky ústřic, mířím nahoru ke kůlně s kajakářskou výstrojí, kajaky leží vyskládané vedle sebe venku na trávě. Jeden z nich je prasklý, jinému chybí kormidlo. Nemůžu najít jediné kajakářské pádlo a schází i bezpečnostní výstroj, bez níž se na moře nesmí. Takže sama si na moři nezapádluju. Nenaučím se plachtit ani řídit auto, nebudu moct klouzat v mořském kajaku mezi modrozelenými vlnami, jak jsem o tom tolikrát snila ve svém pokoji doma v Norsku. Sedám si na oblý kámen, začíná pršet, déšť lehce šelestí. Jsem úplně sama, nikoho tu neznám.

Co tu dělám? říkám si a pevně tisknu ruce ke stehnům, abych zastavila třas. Do čeho se to pouštím? Bydlet tu sama, celou zimu, dokonce bez možnosti zavolat domů, nést odpovědnost za všemožné praktické záležitosti, o nichž toho moc nevím, já, která jsem od svých deseti let víceméně celý život proseděla s nosem zaboreným v knížkách. Zpátky mám letět až za šest měsíců a tady budu úplně izolovaná, hluboko v lese. Jak to zvládnou? Dech se mi zrychluje, je teď mělký, nakláním se dopředu a skrývám hlavu mezi koleny, pokouším se zklidnit a dýchat do břicha. Zatíná se do mě úzkost. Už dlouho to nebylo tak zlé.

Primářův přátelský, ale pevný pohled: Bohužel se neobejdete bez léků, je to dané vaším typem, jste zranitelná; velké vypětí a citovou zátěž budete zvládat jen těžko a nedokážete si od nich sama ulevit, pokud

nebudete trvale brát antidepresiva. Nazýváme to klinickou depresí, je to vážný stav. Znamená to, že váš mozek neumí produkovat dostatek potřebných látek sám, máte k tomu v podstatě genetickou dispozici a vaši chorobu spustily obtíže, kterými v životě procházíte. Proto musíte i nadále užívat tento druh léků, abyste mohla fungovat jakž takž normálně, poněvadž tyto látky vám chybí a vaše tělo si je nedokáže vyrobit samo.

A co tolvon? zeptala jsem se. Ten mám navíc, jen na spaní.

Na to se podíváme později. Pěkných pár měsíců jsme tady v nemocnici strávili jenom tím, abychom vás přiměli v noci spát – až tak daleko to došlo; navíc jste prakticky skoro nic nejedla. Musíte brát na svou zranitelnost ohled, nejvhodnější jsou pro vás zaběhané činnosti a je důležité, abyste o sebe sama dbala, měla dostatek pravidelného spánku, nevystavovala se větším zátěžím, stresu, zklamání a podobně. Pro vás, pro lidi s vaší chorobou, je důležitá předvídatelnost. Rutina. Chráněná existence. To jsou věci, se kterými se musíte smířit, musíte se smířit s tím, že vaše obtíže s sebou ponесou určitá omezení a vy se s nimi budete muset vyrovnat, pokud nechcete zase onemocnět.

Šestiměsíční hospitalizace na psychiatrii s diagnózou deprese a úzkosti, už podruhé. Musela jsem přerušit studium, odejít z místa redaktorky v časopise *Bøysgen*, přestože jsme finišovali nové číslo. Měla jsem pocit, že jsem ostatní zradila, a bylo mi příliš trapně na to, abych přiznala, jak se věci mají: řekla jsem, že mám nějaký zdravotní problém, už ani nevím jaký. K tomu se přidala hanba. Hanba, že jsem tak křehká, že si neumím poradit se životem, že nedokážu dokončit to,

k čemu jsem se zavázala. A taky hanba, že nemám odvalu být upřímná, přiznat pravdu.

Od chvíle, kdy jsem spláchla tabletky do záchodu, ale uběhla spousta let, bylo to ve Španělsku na meditačním táboře. Chvilí po propuštění z nemocnice jsem se seznámila s buddhistickou meditací. Poskytla mi novou perspektivu, jiný způsob, jak zvládat obtížné pocity a myšlenky. Přesto jsem se strašně bála skončit s léky. Primářův hlas mi zněl v hlavě jako ozvěna: víra v to, že to bez nich nezvládnou, že znovu onemocním. Na kurzu jsme meditovali každý den několik hodin. Neuvědomovala jsem si, že by se moje léky neměly s intenzivní meditací kombinovat, cítila jsem, že se se mnou něco děje, že se začínám vznášet, přestávám se ovládat, cítila jsem chemický šum v krvi. Pak jsem prášky z krabičky vysypala do mísy a dívala se, jak mizí, bílé, růžové a modré. Najednou se ve mně něco uvolnilo, dovolila jsem něčemu z hloubi nitra vyplout na hladinu a zmizet, začala jsem v noci spát i bez tablet. Ještě mnohokrát potom to bylo zlé, ale dokázala jsem to, prošla jsem si tím, pohнула jsem se kupředu.

A teď tu sedím a okouším to znovu: strach, který mě svírá, prázdnota, dojem, že postrádám smysl života. Moře je šedé, kameny také, oblečení studené a lepkavé. Ale já nechci, takhle to nechci. Pomalu vstávám, jdu nahoru ke kuchyni a rozdělávám oheň v krbu.

— — —

Je tu ticho, úplné ticho. Chodím od jednoho stavení ke druhému a zatápím v kamnech. Pak vyšplhám po strmé stezce vedoucí svahem hory přes spadlou kládu

až k horní jurtě, odkud je výhled na moře. Jurta má vlastní kůlničku i se sekerami, štípu dříví. Někdy mi sekera zůstane vězet v polenu a dá mi zabrat, než ji dostanu ven, jindy se trefím jen do jeho okraje, až se kolem rozlétnou třísky, poleno se překotí a já ho musím znovu narovnat. Uvnitř okrouhlého stanu stojí postel stlučená ze dřeva vyběleného sluncem, opatřená bílým povlečením a ovčí kožešinou, na zemi leží tkané předložky a poblíž kamen je stůl s malým propanovým vařičem, několik přihrádek a polic s hrnci a šálky, stará plechovka s tužkami a krabičkami zápalek. Moc se mi tu líbí. Vytahuju z kapsy zmačkané noviny a začínám nakládat do kamen. Novinový papír, kterým se musí hodně šetřit, pár proužků kartonu z obalu od vajíček, dlouhé třísky, které jsem si naštipala, několik tenkých větviček: teprve když se oheň pořádně rozhoří, přikládám větší dřevo, stavím v kamnech malý táboráček, který praská a sténá. Sedím na koberci před kamny. Na stěně visí lapač snů s dlouhými pery a já se na něj dívám, přemýšlím a říkám si, co mi asi čas tady přinese.

— — —

Cestou na nákup potkávám v přístavu Deera. Jede na kole, byl si na poště vyzvednout poslední dopisy, z ostrova se vlastně odstěhoval a bydlí teď na plachetnici.

Být správcem nebylo pro mě, říká. Fajn, že tam budeš mít po Novém roce Sierru, je vážně prima. Mně je nejlíp na moři, a navíc mám novou holku, potkal jsem ji na jednom ostrově.

Usmívá se, mrká a já se směju, protože mám Deera ráda, má pevný pohled, patří k těm, kteří by člověku pomohli, kdyby bylo třeba.